

עֲשֵׂיהָ, שְׁכַתוֹב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר, וְאֵין הַגְּוִיָּה אֲלָא עֲשֵׂיהָ, וְקוֹרָא בּוּ יִצְרָה. חֲשֵׁף שְׁלֵא הָיָה בּוּ עֲשֵׂיהָ אֲלָא הַבְּדֵלָה וְהַפְּרָשָׁה, קוֹרָא בּוּ בְרִיאָה, כְּמוֹ שְׁאַתָּה אֹמֵר הַבְּרִיא פְּלוֹנִי וְכוּ'. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מַהוּ שְׁכַתוֹב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר, וְלֹא אָמַר וְהָיָה? מִשָּׁל לְמַלְךְ שְׁהִיָּה לוֹ חֶפֶץ נֶאֱדָה וְהַקְּצָהוּ, עַד שְׁזַמֵּן לוֹ מְקוֹם וְשִׁמְהוּ שֵׁם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר, שְׁכַבְר הָיָה:

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כֶּף, מַהוּ שְׁכַתוֹב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁף? אָמַר לוֹ, אֹר הוֹצִיא יוֹם וְחֲשֵׁף הוֹצִיא לַיְלָה, אַחַר כֶּף חֶבֶר אוֹתָם כְּאֶחָד וְהָיוּ אֶחָד, שְׁכַתוֹב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. שְׁלִילָה יוֹם נִקְרָאִים אֶחָד. וְזֶה שְׁכַתוֹב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁף, [וְהַפְּרָשָׁה מְחַלְקֵת] זֶה בְּזַמֵּן שֶׁל הַגְּלוּת שְׁנַמְצָא פְּרוּד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַד כָּאֵן זָכַר בְּאֹר וּנְקָבָה בַּחֲשֵׁף. אַחַר כֶּף מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד לְהִיּוֹת אֶחָד. בְּמַה נִּפְרָדִים לְהַפְּרִי בֵּין אֹר וּבֵין חֲשֵׁף? מִתְּפָרְדוֹת הַדְּרָגוֹת, וּשְׁנֵיהֶם הֵם כְּאֶחָד, שְׁהָרִי אֵין אֹר אֲלָא בַּחֲשֵׁף, וְאֵין חֲשֵׁף אֲלָא בְּאֹר. וְאֵף עַל גַּב שְׁהֵם אֶחָד, נִפְרָדִים בְּגוֹנִים, וְעַם כָּל זֶה הֵם אֶחָד, שְׁכַתוֹב יוֹם אֶחָד.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עַל הַבְּרִית הָעוֹלָם נִבְרָא וְהַתְּקִים, שְׁכַתוֹב (ירמיה ל) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי. מִי הַבְּרִית? זֶה צְדִיק יְסוּד הָעוֹלָם, שְׁהוּא סוּד שֶׁל זָכוֹר. וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּבְרִית יוֹמָם וְלַיְלָה כְּאֶחָד, שְׁכַתוֹב אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא

יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם

חֲשֵׁף שְׁאֵין בּוּ מִמֶּשׁ כְּתִיב בּוּ בְרִיאָה כְּמָה דְאַתָּה אָמַר (עמוס ד') יוֹצֵר הָרִים וּבוֹרָא רוּחַ. אֵי בְעִית אֵימָא אֹר שְׁיֵשׁ בּוּ מִמֶּשׁ, כְּתִיב בּוּ עֲשֵׂיהָ. דְכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. וְאֵין הַגְּוִיָּה אֲלָא עֲשֵׂיהָ וְקָרִי בִיהַ יִצְרָה. חֲשֵׁף דְלֹא הָוָה בִּיהַ עֲשֵׂיהָ אֲלָא הַבְּדֵלָה וְהַפְּרָשָׁה קָרִי בִיהַ בְּרִיאָה כְּמָה דְאַתָּה אָמַר הַבְּרִיא פְּלוֹנִי וְכוּ'. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה מַהוּ דְכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר וְלֹא אָמַר וְהָיָה. מִשָּׁל לְמַלְךְ שְׁהִיָּה לוֹ חֶפֶץ נֶאֱדָה וְהַקְּצָהוּ עַד שְׁזַמֵּן לוֹ מְקוֹם וְשִׁמְהוּ שֵׁם הָדָא הוּא דְכְתִיב יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר שְׁכַבְר הָיָה. (עד כאן מההשמות)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵי הָכִי מְאִי דְכְתִיב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁף. אָמַר לֵיהַ, אֹר אֶפִּיק יוֹם וְחֲשֵׁף אֶפִּיק לַיְלָה. לְבַתֵּר חֶבֶר לוֹן כְּחֻדָּא וְהוּוּ חַד דְכְתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. דְלַיְלָה וְיוֹם אֶקְרוּן חַד. וְהָאֵי דְכְתִיב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁף (דאפריש מחלוקת) דָּא בְּזַמְנָא דְגְלוּתָא דְאַשְׁתַּכַּח פְּרוּדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק עַד הָכָא דְכוֹרָא בְּאֹר וְנוֹקְבָא בַּחֲשׂוּכָא. לְבַתֵּר מִתְחַבְּרָן כְּחֻדָּא לְמַהוּי חַד. בְּמֵאֵי אַתְּפָרְשָׁן לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בֵּין נְהוּרָא וּבֵין חֲשׂוּכָא. מִתְּפָרְשָׁן דְרֵגִין וְתְרוּוּיָהוּ כְּחַד הוּוּ. דְהָא לִית נְהוּרָא אֲלָא בַּחֲשׂוּכָא וְלִית חֲשׂוּכָא אֲלָא בְּנְהוּרָא. וְאֵף עַל גַּב דְאַנוּן חַד אַתְּפָרְשָׁן בְּגוֹנוּן וְעַם כָּל דָּא אַנוּן חַד דְכְתִיב יוֹם אֶחָד.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר עַל בְּרִית עֲלָמָא אַתְּבְרִי וְאַתְּקִיִּים דְכְתִיב, (ירמיה לב) אִם לֹא בְרִיתִי